

УДК 82(091)+ 821.111(73)

СТУПЕНЬ ДАСЛЕДАВАНАСЦІ АМЕРЫКАНСКОЙ ЛІТАРАТУРЫ
ПРА ПЕРШУЮ СУСВЕТНУЮ ВАЙНУ Ў СУЧАСНЫМ ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВЕ

канд. філал. навук, дац. З.І. ТРАЦЦЯК
(Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт)
zoja.tretyak@rambler.ru

Праводзіцца агляд асноўных навуковых даследаванняў, прысвечаных амерыканскім творам пра Першую сусветную вайну. Увага скіравана на канцэптуальна значныя працы, выдадзеныя за апошнія трыццаць гадоў. Прасочваюцца розныя падыходы да ваеннай літаратуры, якая разглядаецца на розных узроўнях: тэматычным, структурным, параўнальным, матыўным і г.д. Адзначаецца, што паняцце «страчанае пакаленне» як набытак амерыканістыкі за час свайго існавання набыло шматсэнсаў: іх сістэматызацыя і інтэрпрэтацыя займаюць адно з цэнтральных месцаў у сучасных навуковых росшуках.

Ключавыя словы: амерыканская літаратура, ваенная літаратура, Першая сусветная вайна, «страчанае пакаленне», канон.

Уводзіны. Вывучэнне амерыканскай прозы і паэзіі, прысвечаных Першай сусветнай вайне, мае багатую гісторыю. Даследчыкі з розных краін свету ўсведамлялі, што такія адмысловы літаратурна-мастацкі матэрыял за час свайго існавання загучаў надзвычай поліфанічна. Спадчына Т. Бойда, Дж. Дос Пасаса, А. Зігера, М. Каўлі, У. Кэзер, Л. Столінгса, Д. Трамба, Э. Уортан, У. Фолкнера, Э. Хемінгуэя і інш. спалучыла ў сабе і аўтабіяграфічны, і гістарычны, і «метафарычны» планы, бо ваенныя падзеі прыадкрывалі «нешта надзвычай глыбіннае ў чалавечай прыродзе і створаных чалавекам інстытутах» (*something deeper about human nature and human institutions*) [1, р. 29], што, у сваю чаргу, патрабавала разнастайных сродкаў мастацкага ўвасаблення. У такіх умовах навуковы аналіз і інтэрпрэтацыя толькі ўскладняліся, бо даследчык улічваў гісторыка-культурны кантэкст, жыцццяпіс канкрэтнага пісьменніка, разгалінаваную сістэму ўласна-літаратурных уплываў у асобным творы, яго рэцэпцыю шараговым чытачом, крытыкам ці навуковай супольнасцю.

Асноўная частка. У 1975 г. свет пабачыла манаграфія П. Фасэла «Вялікая вайна і сучасная памяць», якая дастаткова хутка стала бэстсэлерам, культывым даследаваннем, прысвечаным прозе і паэзіі, тэматычна звязаным з падзеямі Першай сусветнай вайны. Абапіраючыся на мастацкую спадчыну еўрапейскіх літаратараў (у асноўным брытанцаў), аўтар выявіў шэраг значных заканамернасцей, якія ў свой час дапамаглі адэкватнай інтэрпрэтацыі твораў пра 1914–1918 гг. Адначасова П. Фасэл дазволіў сабе шэраг правакацыйных выказванняў, якія непакояць даследчыкаў па сённяшні дзень. Напрыклад, навуковец пісаў: «пры адсутнасці шэрагу значных паэтаў-“філосафаў”, чыя дзейнасць узыходзіць да чатырнаццатага стагоддзя, у вакууме, дзе няма Чосэраў, Спэнсэраў, Шэкспіраў, Мільтанаў, Кітсаў, Вордсвартаў, Тэнісанаў, Браўнінгаў, Арнальдаў, дзе няма ні Мэлары, ні Бэньяна, амерыканскія допісы пра вайну выглядаюць сціпла і аднастайна» [2, р. 158]. Праз дваццаць пяць год пасля першага выдання кнігі выйшла яе абноўленая версія. П. Фасэл зноў падкрэсліў сваё асаблівае стаўленне да амерыканскай літаратуры пра Першую сусветную вайну. Навукоўца патлумачыў, што, паводле яго назіранняў, 1914–1918 гг. не пакінулі вялікага следу ў прозе і паэзіі ЗША [2, р. 336–337]. Гэтая гіпотэза грунтавалася не столькі на ўласна літаратурным матэрыяле, колькі на агульнавядомых гістарычных фактах (амерыканцы ўдзельнічалі ў вайне толькі дзевятнаццаць месяцаў, а непасрэдна франтавы досвед іх экспедыцыйных войскаў зводзіўся да шасці месяцаў).

Адзначым, што некалькі пакаленняў амерыканскіх даследчыкаў так ці інакш аспрэчваюць пазіцыю П. Фасэла, сцвярджаючы самабытнасць і тэматычную разнастайнасць літаратуры ЗША, прысвечанай падзеям 1914–1918 гг. Высока ставячы бліскучае даследаванне творчасці брытанскіх паэтаў, сучасныя навукоўцы адзначаюць, што асобныя высновы П. Фасэла ў 1970-я гг. стрымлівалі вывучэнне пэўных лакун: жаночай прозы пра Першую сусветную вайну, салдацкага наратыву і г.д. Тэндэнцыйнасць назіранняў П. Фасэла становіцца яшчэ больш відавочнай, калі прыгадаць грунтоўнае выданне «Энцыклапедыя амерыканскай ваеннай літаратуры» [3], дзе знайшлося месца кароткім, але ёмістым артыкулам пра розныя творы на згаданую тэматыку ад часоў вайны за незалежнасць амерыканскіх калоній да вайны ў В’етнаме. Цікавай будзе і кніга «Першая сусветная вайна і Амерыка. Расказана амерыканцамі, што перажылі яе» [4]. Сярод успамінаў знакамітых людзей, прамой палітыкаў, разважанняў журналістаў у выданні знайшлося месца і ўрыўкам з мастацкіх і публіцыстычных твораў А. Зігера, М. Бордэн, Р. Фроста і інш. Іх спадчына арганічна ўваходзіла ў дыялог з іншымі творамі таго часу, пацвярджаючы, наколькі глыбока Першая сусветная вайна адбілася перадусім на адукаванай частцы амерыканскага грамадства.

Х. Хатчынсан паспрабавала вытлумачыць спецыфічнае месца амерыканскага прыгожага пісьменства пра Першую сусветную вайну ў шэрагу іншых нацыянальных літаратур. На яе думку, амерыканская літаратура «грэбавала шмат якімі сталымі культурнымі перавагамі і памылковымі ўяўленнямі пра вайну» [5, р. 2].

Даследчыца заўважыла, што ў 1960–70-я гг. сусветная навуковая супольнасць дастаткова насцярожана ставілася да амерыканскай літаратуры, бо аўтары большасці твораў – нонкамбатанты, якія адмыслова ўспрымалі падзеі 1914–1918 гг. Адначасова гэтыя аўтары – Дж. Дос Пасас, Э.Э. Камінгс, У. Фолкнер, Э. Хемінгуэй – распачалі эксперыменты з формай твора пра вайну, што адбіліся не толькі на амерыканскай літаратуры.

Даследчыкі, якія на сучасным этапе звярталіся да амерыканскай прозы і паэзіі пра Першую сусветную вайну, карысталіся рознай оптыкай, што дазволіла шматаспектна разгледзець гэты матэрыял. Адны навукоўцы засяроджваліся выключна на амерыканскіх творах пра 1914–1918 гг., падрабязна аналізуючы іх у культурным і літаратурна-мастацкім кантэкстах эпохі (Б. Бергонцы [6], С. Вотчэл [7], К. Гэндал [8], С. Куперман [9], Дж. Мэт’юз [10], К. Нэнк [11], К. Пайп [12], С. Сарджэнт [13], В. Сэнборн [14], Х. Хатчынсан [5], Дж. Хэйтак [15]); іншыя спрабавалі «ўпісаць» гэтыя кнігі ў шэраг уласна амерыканскіх ці замежных твораў на ваенную тэматыку, якія пабачылі свет напрацягу ўсяго XX ст. (А. Вернон [1], Ш. Кокер [16], Дж. Лайман [17]). У большасці выпадкаў спрацоўваў міждысцыплінарны падыход да ваеннай літаратуры, спецыфіка якой паўставала ў непасрэднай залежнасці ад грамадска-палітычных працэсаў; пад увагу браліся дасягненні медыцыны і псіхалогіі, якія дапамагалі дэшыфраваць асобныя вобразы і сюжэты ў кнігах пра Першую сусветную вайну.

У плыні амерыканскай «ваеннай літаратуры» А. Вернон вылучыў і «літаратуру, створаную ветэранамі» (*war and veteran literature*) [1, р. 19]. На думку навукоўца, менавіта пісьменнік-франтавік аб’ектыўна меў больш магчымасцей дэталёва ўвасобіць падзеі вайны без пасрэдніцтва аповедаў іншых: гісторыкаў, рэпарцёраў, фатографіаў, медыцынскіх служачых, бежанцаў, майстроў афіцыйнай прапаганды, палітычных дзеячаў. Сутыкненне з такім «наратывам» не замянала аўтару-сведку выкладкі аўтэнтычныя факты пра вайну. «Ваенная» і «ветэранская» плыні, паводле А. Вернона, ядналіся, калі мастакі слова (незалежна ад іх вопыту) мелі ўніверсальную мэту – увасобіць трансфармацыі чалавечай прыроды пад жудасным уплывам вайны. Свае назіранні даследчык ілюстравваў прыкладамі з кніг, прысвечаных тром канфліктам, адрозным па маштабах і наступствах: Першая і Другая сусветныя, вайна ва В’етнаме.

Паказальна, што А. Вернон да «пісьменнікаў-ветэранаў» адносіць Э. Хемінгуэя, ваенны вопыт якога (асабліва пад час Першай сусветнай) значна адрозніваўся ад перажытага шараговымі амерыканскімі вайскоўцамі ў Еўропе. У дадзеным выпадку варта адзначыць даследаванне К. Гэндала «Вайна – не адзінае пекла: Новае прачытанне амерыканскай літаратуры пра Першую сусветную вайну» [8], дзе падаецца іншы погляд на «ветэранскую літаратуру». Калі А. Вернон успрымае яе ў шырокім сэнсе (ветэран – кожны ўдзельнік баявых дзеянняў незалежна ад яго вайсковага статусу), то К. Гэндал разважае пра неаднароднасць досведу непасрэдных відавочцаў падзей на фронце. Таму аўтар манаграфіі «Вайна – не адзінае пекла» вылучае групу пісьменнікаў-камбатантаў (Т. Бойд, Л. Столінгс) і аўтараў, якія маглі мець пэўныя вайсковыя пасады, незаўсёды звязаныя са знаходжаннем на полі бою, што не магло не адбіцца на ўспрыманні і асэнсаванні падзей вайны ў прыватных творах на тэматычным і ідэйным узроўнях (Дж. Дос Пасас, М. Каўлі, Э. Хемінгуэй; у больш радыкальных выпадках Ф.С. Фіцджэральд, У. Фолкнер).

Кніга В. Сэнборна «Амерыканскі ваенны раман» з’яўляецца даследаваннем, якое прэзентуе іншы падыход да праблемы. Мэтай працы было стварэнне сістэмы пэўных крытэрыяў, што дазволілі б класіфікаваць і аналізаваць амерыканскую ваенную прозу розных эпох. Ва ўводзінах аўтар падкрэсліў уласнае імкненне спалучыць храналагічны, філасофскі, структурны падыходы, каб эфектыўна правесці даследаванне [14, р. 1]. Навуковая канцэпцыя базавалася перш за ўсё на тэматычнай спецыфіцы амерыканскай ваеннай прозы¹, таму В. Сэнборн на прыкладзе 23 раманаў, створаных у другой палове XIX – XX ст. вылучае наступныя параметры: вайна як галоўнае дзеянне твора (*war as central action*); жорсткасць вайны (*the violence of war*); ваенная рыторыка (*the rhetoric of war*); ваенны рыштук і амуныцыя (*the equipage of war*); смерць таварышаў па службе (*death of fighting peers*); усюдыснасць смерці і разбурэнне (*omnipresent death and destruction*); ператварэнне мясцовага насельніцтва ў бежанцаў (*displacement of locals to refugees*); проціпастаўленне акупацыйных войскаў і мясцовага насельніцтва (*the oppositional dyad between occupying / invading forces and indigenous / local people*); проціпастаўленне кадравых вайскоўцаў і прызваных салдат (*the oppositional dyad between officers and enlisted men*); ландшафт і надвор’е як вораг (*the terrain / weather as enemy*); матыў агню (*the burning / fire motif*); прастытуцыя (*prostitution*); абсурд вайны (*the absurdity of war*).

Акрамя таго, В. Сэнборн вызначыў шэраг характарыстык, што вылучаюць амерыканскі ваенны раман першай паловы XX ст. на фоне іншых літаратурных твораў: наяўнасць адасобленага ад уласнай сям’і і сацыума персанажа; асаблівае стаўленне да гераізму ў індустрыяльную эпоху; прысутнасць аднаго апавядальніка; прота-экзистэнцыйныя матывы; аповед, заснаваны на гістарычных фактах; натуралістычныя замалёўкі [14, р. 2–7]. Пазней В. Сэнборн пералічвае рысы, якія характарызуюць амерыканскі ваенны раман XX ст.: вайна паўстае як галоўная падзея ў творы; гвалт – рэч сапраўдная, а не метафарычная, гэта перш

¹ Амерыканскія даследчыкі-папярэднікі В. Сэнборна ўжо звярталіся да тэматычнай класіфікацыі ваенных твораў. Так П. Джонс у кнізе «Вайна і пісьменнік» [18] вылучыў наступныя групы: ваенныя «раманы выхавання», творы, прысвечаныя камандаванню, кнігі, у якіх увасоблены сэксуальны гвалт, проза, што ўвасабляе псіхалогію бою і баявых дзеянняў. Тэматычныя прыцыпы пакладзены ў аснову культурнай анталогіі «Чалавек на вайне» [19], складзенай Э. Хемінгуэем і В. Казленка.

за ўсё фізічныя пакуты і псіхалагічны прэсінг, а не адцягнены сімвал; адмысловы моўны складнік (ад агульнапрынятай ваеннай тэрміналогіі да слэнгу); адлюстраванне звышдэструктыўнага патэнцыялу вайны, якая знішчае чалавека, жывых істот, плён працы некалькіх пакаленняў людзей [14, р. 12–19].

Адзначым, што не ўсе амерыканскія даследчыкі лічаць класіфікацыю амерыканскай ваеннай літаратуры паводле тэматычнага крытэрыя мэтазгоднай. А. Вернон, напрыклад, успрымае працы, падобныя да кніг П. Джона і В. Сэнборна, як адмысловыя бібліяграфічныя каталогі, пазбаўленыя глыбокага крытычнага аналізу саміх тэкстаў [1, р. 31].

Дж. Уолш у кнізе «Амерыканская ваенная літаратура ад 1914 да В'етнама» прапанаваў адмысловую сюжэтную схему, паводле якой будавалася большасць праявістых твораў на ваенную тэматыку: галоўны герой – добрасумленны малады амерыканец добраахвотна ідзе ў войска, трапляе на фронт, дзе знаёміцца з асобамі, якія прэзентуюць розныя сацыяльныя групы і адрозныя светапогляд. Гэты персанаж робіць адкрыццё за адкрыццём: уплыў ваеннай дысцыпліны і муштры на асобу, яе рэакцыя ў момант сутыкнення з гвалтоўнай смерцю, барацьба з адзінотай [20, р. 5]. На думку Дж. Уолша, гэта прыблізная схема ў аднолькавай ступені ілюстравала спецыфіку сюжэтаў у творах, прысвечаных розным узброеным канфліктам XX ст.

Асобным аб'ектам асэнсавання амерыканскіх літаратуразнаўцаў і мастакоў слова стаў змест і характарыстыкі такой з'явы як «страчанае пакаленне», бо за час свайго існавання яна атрымала практычна ўніверсальнае гучанне. На думку К. Монка, сам «шлях, па якім паняцце набывала новыя сэнсы, яшчэ не даследаваны» [21, р. 3]. Як вядома, першымі да адмысловай працы з гэтым паняццем падышлі амерыканскія літаратары. Э. Хемінгуэй і Г. Стайн па-рознаму тлумачылі эпізод нараджэння словазлучэння, якое пазней выклікала палеміку ў навуковых колах. Версія лаўрэата Нобелеўскай прэміі² ў кнізе «Свята, што заўжды з табой» не супала з успамінамі Г. Стайн. У «Аўтабіяграфіі кожнага» яна падкрэсліла, што моладзь, якая патрапіла на вайну, згубіла прыдатны для сацыялізацыі час. Г. Стайн адзначыла, што маладыя ветэраны – «страчанае пакаленне. Сапраўды, калі знаходзіцца на вайне, то ўплыў жанчын, бацькоў, [прафесійнай] падрыхтоўкі знікае» (*They were a lost generation. Naturally if they are at war they do not have the influence of women, of parents and of preparation*) [23, р. 53]. Да «страчанага пакалення» Г. Стайн пераважна адносіла маладых інтэлектуальна вытанчаных амерыканскіх «мадэрністаў, якім не давала спакою адчуванне здрады і спустошанасці, прынесенае ваенным разбурэннем» (*modernists haunted by a sense of betrayal and emptiness brought about by the war's destructiveness*) [24, р. 75]. Іх думкі і пачуцці былі выдатна знаёмымі пісьменніцы дзякуючы яе кантактам у шэрагах экспатрыянтаў з ЗША, якія шукалі сябе ў Еўропе.

Дж. Олдрыдж у склад «страчанага пакалення» таксама ўключыў маладых эстэтаў з ЗША. Будучыя літаратары «з безразважнасцю спартсменаў-паляўнічых вырашылі звязаць сябе з цяжкасцямі і небяспекай» (*they had made a sportsman's decision, committed themselves to hardship and danger with the recklessness of big-game hunters*), спазналі «ўзбуджэнне смерці без яе болю» (... *they wanted to experience the excitement of death without the pain of it*) [25, р. 4]. Паводле Г. Стайн і Дж. Олдрыджа, паняцце «страчанае пакаленне» характарызавала гістарычныя падзеі і рэальных твораў з ЗША. Пазней да іх пачалі далучаць прадстаўнікоў і іншых нацый, якія вызнавалі падобныя каштоўнасці і супрацьдзейнічалі састарэлым грамадскім канвенцыям. Ветэраны вайны, маладыя эстэты з Амерыкі, жыхары Старога Свету, што вытрывалі 1914–1918 гг., выступілі, напрыклад, прататыпамі герояў ў рамане «Фіеста».

Першыя спробы даследавання гісторыі «страчанага пакалення» звязаны з аўтабіяграфіямі амерыканцаў-эспатрыянтаў (А. Крэймборга, Г. Стайн, Г. Стэрнса і інш.). Летапісцам еўрапейскай адысеі стаў М. Каўлі: кнігі «Вяртанне выгнанніка» (1934, перавыдадзена з дадаткамі ў 1951 г.) і «Другі росквіт» (1973). М. Каўлі імкнуўся «занатаваць гісторыю ... страчанага пакалення пакуль яго прыгоды свежыя ў памяці, ... распавесці, як яно зарабіла сваё імя ..., як потым ... знайшло сябе» (*to set down the story of ... lost generation while its adventures are fresh in my mind, ... to tell how it earned its name ... and then ... it found itself*) [26, р. 12]. Ён падкрэсліў значнасць Першай сусветнай у фарміраванні асноў «страчанасці». У кнізе «Вяртанне выгнанніка» заўважана, што моладзь спачатку шукала на вайне «ключ да сусвету» (*a key to unlock the world*), бо адукацыя адкрыла перад імі толькі «спецыфічны свет навукі: па-за часам і прасторай» (*the special world of scholarship – timeless, placeless*) [26, р. 33]. Непрыманне бацькоўскіх каштоўнасцей (разам з прагай прыгод) падштурхнула да падарожжа ў Еўропу. На думку М. Каўлі, праца будучых літаратараў прыпадабнялася да павышэння кваліфікацыі пасля каледжу [26, р. 47]. Моладзь з ЗША не ўспрыняла ўсё трагізм падзей, разглядала іх выключна як «выдатнае відовішча» [26, р. 49]. Расчараванне ў «амерыканскай мары», якая кірвала жыццём папярэднікаў, стрэс, выкліканы знаёмствам з асобнымі рэаліямі Першай сусветнай, дапамог усвядоміць «страчанасць» для мінулага, а часам і для будучыні.

Калі ў кнізе «Вяртанне выгнанніка» разглядаліся гістарычныя, сацыяльныя, культурныя чыннікі, што паскорылі нараджэнне «страчанага пакалення», то яе працяг – «Другі росквіт» [27] – непасрэдна прысвечаны літаратуразнаўчаму разгляду феномена. Паводле М. Каўлі, дадзеную плынь прэзентавалі Т. Вулф,

² У размове з Э. Хемінгуэем Г. Стайн быццам бы адзначыла: «Вось вы хто! Усе вы такія. ... Уся моладзь, якая служыла падчас вайны. Вы – страчанае пакаленне. ... Вы нічога не паважаеце. Вы ўсе дап'еця да смерці» (*That's what you are. That's what you all are. ... All of young people who served in the war. You are a lost generation. ... You have no respect for anything. You drink yourselves to death*) [22, р. 21].

Дж. Дос Пасас, Э.Э. Камінгс, Х. Крэйн, Т. Уайлдэр, Ф.С. Фіцджэральд і Э. Хемінгуэй. Іх творчасць характарызувалася як другі кульмінацыйны момант развіцця амерыканскага прыгожага пісьменства (пасля ўсплэску, звязанага з творчасцю Н. Готарна, Г. Мэлвіла, Г. Торо, У. Уітмэна і Р. Эмерсана, якія прымусілі заходне-еўрапейскага чытача звярнуць увагу на сваю нацыянальную літаратуру). Канцэпцыя М. Каўлі выклікала ў навукоўцаў шэраг заўваг. Ф. Янг лічыў, што ўсім параметрам «страчанасці» адпавядалі Дж. Дос Пасас, Э.Э. Камінгс і Э. Хемінгуэй: «Калі я зразумеў «Вяртанне выгнанніка» правільна, то Каўлі меў на ўвазе, што людзі, пра якіх ён пісаў, страцілі свае карані, вызваліліся ад любой ... традыцыі, ... не прымалі старыя нормы паводзін ... А што рабіць, калі тыя ж заўвагі мажліва распаўсюдзіць на пакаленне бітнікаў ці безыменнае пакаленне амерыканскіх шасцідзясятых?» [28, р. 84–85].

Гісторыя «страчанага пакалення» паўстае на старонках успамінаў менш вядомых амерыканскіх літаратараў і грамадскіх дзеячаў. С. Путнэм (аўтар аўтабіяграфіі «Парыж быў нашым каханкам») выкарыстаў тэрмін «страчанае пакаленне» (lost generation) у дачыненні да ўсіх экспатрыянтаў незалежна ад іх нацыянальнасці, што спрабавалі самасцвердзіцца ў міжваеннай Францыі. Ён адзначыў: «Гэта ... кніга пра пакаленне ў *Парыжы*. Малаверагодна, што гэта пакаленне было б тым жа дзе-небудзь яшчэ» (*This is ... a book about a generation in Paris. That it would have been the same generation anywhere else is inconceivable*) [29, р. 6]. С. Путнэм вылучыў дзве хвалі амерыканцаў-экспатрыянтаў: першыя трапілі ў Стары Свет прыблізна ў 1921 г.; другія накіраваліся ў Францыю ў 1925–1930 гг. [29, р. 69]. Побыт першай групы ахарактарызуваны ў рамане «Фіеста» Э. Хемінгуэя. Што датычыцца выхадцаў з ЗША, якія апынуліся ў Францыі пасля 1925 г., то «на іх глыбокі след пакінула толькі ... звар'яцелая ад заможнасці Амерыка часоў Кэлвіна Куліджа, Амерыка да краху 1929 г.» [29, р. 69–70]. На думку С. Путнэма, гісторыя гэтай хвалі ўвасобілася ў «Вялікім Гэтсбі» Ф.С. Фіцджэральда і «Тропіку Рака» Г. Мілера. Аўтар аўтабіяграфіі «Парыж быў нашым каханкам» не выказаў ацэнчых меркаванняў наконт згаданых кніг.

Дж. Валдмаер звярнуў увагу на асноўныя ідэалагічныя рысы «страчанасці», што значна паўплывалі на далейшае развіццё прозы ЗША на падобную тэматыку. Разважаючы пра тыповых «страчаных» (персанажаў і іх прататыпаў з рэальнага жыцця) Дж. Валдмаер адзначаў дэструктыўнасць іх крытыкі грамадскага ладу, абвостранае ўсведамленне такой характарыстыкі як 'nada' (вера не ва ўсемагутнае «нішто», а ў рэдукаванне літаральна ўсяго значнага для папярэдніх пакаленняў у «нішто»), цікавасць да прыватнай асобы (як адзінай больш-менш стабільнай і значнай адзінкі быцця) [30, р. 42].

Савецкая навука таксама займалася даследаваннем праблемы «страчанага пакалення». Як і ў замежных працах, паняцце «страчанае пакаленне» разглядаецца ў гістарычным і літаратуразнаўчым планах. У першым выпадку размова ідзе пра «маладых франтавікоў, якія былі цяжка траўмаваныя вайной і не змаглі знайсці ... месца ў пасляваенным свеце» [31, с. 706]. З савецкіх часоў укаранілася меркаванне, што «страчанае пакаленне» – «група замежных пісьменнікаў, якія ў 20-я гг. 20 ст. выступілі з шэрагам кніг, што ўвасобілі расчараванне ў капіталістычнай цывілізацыі, абвостранае трагічным вопытам 1-й сусветнай вайны» [32, с. 914]. Паводле гэтай дэфініцыі, «страчанымі» лічыліся не толькі экспатрыянтцы са Злучаных Штатаў, але ўсе мастакі слова, якія выступілі супраць Першай сусветнай. Вопыт узброенага канфлікту абсалютызаваліся, аднак, на наш погляд, пачуццё незадаволенасці цывілізацыяй было больш універсальным. Напрыклад, пісьменнікі з ЗША адчувалі, што яны супрацьстаялі «амерыканскай мары» яшчэ да пачатку вайны. Персанажы Р. Олдынтана разумелі, што іх агіда да поствіктарыянскага ладу ўзмацнілася пад уплывам франтавога вопыту.

Савецкая інтэрпрэтацыя паняцця засталася б маладоказнай без містыфікацый ці замоўчвання асобных фактаў. Яскравы прыклад – жыццёпіс Э. Хемінгуэя. Дзякуючы намаганням самога празаіка і манаграфіі Ф. Янга «Эрнэст Хемінгуэй» (1952), у замежным літаратуразнаўстве 1950–70-х гг. укаранілася «тэорыя раны» (*wound theory*). Так, 8 ліпеня 1918 г. успрымалася як самы значны момант у жыцці пісьменніка. Лічылася, што тады паранены «ганаровы лейтэнант» асэнсаваў ролю чалавека на вайне. Некаторыя спецыфічныя рысы яго творчасці тлумачыліся гэтым эпізодам біяграфіі (наяўнасць героя-індывідуаліста, што вызнаваў «стаічную непакіснасць»). Савецкія навукоўцы (з часоў І.А. Кашкіна [33]) трапілі пад уплыў дадзенай тэорыі, яна распаўсюдзілася і на постсавецкае літаратуразнаўства. У сярэдзіне 1980-х гг. замежныя спецыялісты перагледзелі жыццёвы шлях пісьменніка і прыйшлі да высновы, што Першая сусветная – не адзіны фактар, які ўплываў на станаўленне творчай індывідуальнасці Э. Хемінгуэя [34–36].

За некалькі дзесяцігоддзяў у савецкай і расійскай навуцы склаўся своеасаблівы канон літаратуры «страчанага пакалення». На думку А.С. Мулярчыка, дадзеная плынь прадстаўлена раманами Дж. Дос Пасаса «Тры салдаты», Э.Э. Каммінгса «Вялікая камера», У. Фолкнера «Салдацкая ўзнагарода», О. Хакслі «Жоўты Кром», Ф.С. Фіцджэральда «Вялікі Гэтсбі», Э. Хемінгуэя «Фіеста». Даследчык лічыў, што 1929 г. – апагей развіцця «страчанага» літаратуры (апублікаваны творы Р. Олдынтана «Смерць героя», Э.М. Рэмарка «На Заходнім фронце без перамен» і Э. Хемінгуэя «Бывай, зброя!») [37, слуп. 772–773]. Навукоўца пашырыў спіс з васьмі аўтараў, прапанаваны М. Каўлі, дадаўшы прозвішчы англійскіх і нямецкага пісьменнікаў. Зроблена было гэта на падставе асобных аналогій, што назіраліся ў кнігах празаікаў. М. Балонава пайшла далей, кажучы, што «ў рэчышчы ... паэтыкі літаратуры “страчанага пакалення” пісалі мастацкія творы англічанін Д.Г. Лорэнс, француз Жан Жыяно, немец Р.М. Рыльке» [38, с. 71], якія расчараваліся ў грамадстве, што заахвочвала масавае забойства.

У першай палове 1980-х гг. з'явіліся даследаванні П.М. Топера [39] і А.М. Зверава [40], у якіх адзначалася разнапланавасць феномена «страчанага пакалення». А.М. Звераў сцвердзіў плыткасць тэрміна ў дачыненні да заходнеёўрапейскага і амерыканскага пісьменства: «Тое, што здавалася літаратурным адзінствам, на самой справе было толькі аб'ектыўным супадзеннем пройдзеных у юнацтве шляхоў і натуральным падабенствам рэакцый на дадзены вопыт – у гэтым сэнсе амерыканскі раман вельмі блізкі еўрапейскаму, ад Барбюса да Рэмарка. Але існаваў яшчэ і агульны настрой думак. І тут амерыканская спецыфіка адбываецца надзвычай адчувальна. Вайну ўспрымалі ў непазбежнай суаднесенасці з “марай” ...» [40, с. 28]. Асаблівую актуальнасць гэты каментар набывае падчас разгляду раманаў Ф.С. Фіцджэральда «Па гэты бок раю» і «Вялікі Гэтсбі» і У. Фолкнера «Салдацкая ўзнагарода».

Сучасныя расійскія даследчыкі працягнулі рознабаковае вывучэнне твораў, якія яскрава прэзентавалі рысы літаратуры «страчанага пакалення». Перш за ўсё асноўныя тэарэтычныя дасягненні літаратуразнаўцаў папярэдніх дзесяцігоддзяў удакладнены ў шостым томе акадэмічнай «Гісторыі амерыканскай літаратуры». Зроблена гэта як у абагульняючых раздзелах, так і частках, прысвечаных жыццёваму і творчаму шляху асобных амерыканскіх мастакоў слова (Дж. Дос Пасаса, Ф.С. Фіцджэральда, У. Фолкнера, Э. Хемінгуэя). У выданні паслядоўна праводзіцца думка, паводле якой «буйным мастакам былі цеснымі межы “страчанага пакалення”, яны былі не толькі яго прадстаўнікамі, але і крытыкамі, а яго светаўспрыманне стала для іх матэрыялам, стымулам і нагодай для роздумаў пра месца чалавека ў свеце і гісторыі ..., для пошука абсалютных ... каштоўнасцей» [41, с. 16].

Робячы агляд амерыканскай літаратуры першай паловы ХХ ст., В.М. Талмачоў вылучыў некалькі канцэптуальных характарыстык «страчанасці», значных для інтэрпрэтацыі гэтага паняцця ў гістарычным і літаратуразнаўчым планах. Даследчык адзначае: «“страчанасць” сутыкнула асобу не толькі з канстатацыйнай крызісу, але і з неабходнасцю проціпаставіць яму індывідуальна сфармуляваную ідэю ўзора ... яна [«страчанасць» – З.Т.] заклікана супрацьпаставіць грамадскія каштоўнасці, быццам бы не закранутыя вайной, ... адчуванасці, універсальнасці безасабовых сіл індустрыяльна-бюракратычнага “дзіўнага новага свету”» [42, с. 345]. Навукоўца падкрэслівае, што генэзіс гэтага паняцця шчыльна звязаны з амерыканскай культурнай элітай, якая абрала экспатрыянцкі лёс, але паступова яно набыло ўніверсальнае (незалежнае ад пэўных нацыянальных меж) гучанне.

А.Я. Пахаленкаў адзначае ў нацыянальную спецыфіку твораў, аб'яднаных дадзеным паняццем (у працы прааналізаваны раманы Э.М. Рэмарка, Р. Олдынтана, Э. Хемінгуэя, А. Зурмінскага, А. Лебядзенка, В. Некрасава і інш.). Навукоўца адзначае, што «сэнсавым ядром рамана “страчанага пакалення” з'яўляецца адмова героя ад подзвіга, здзяйсненне якога характарызуецца абавязковым пераадоленнем прастарова-часавых межаў: герой вяртаецца дадому, але яго вяртанне характарызуецца ўнутранымі зменамі, што становяцца відавочнымі на прасторава-часавым узроўні – у адмаўленні “сваёй” прасторы (дома, роднага горада) і далучэнні сябе да “чужой” прасторы (фронту)» [43, с. 29].

У кандыдацкай дысертацыі «Духоўна-эстэтычныя асновы літаратуры “страчанага пакалення” і яе ўплыў на айчынную “ваенную прозу” 50–80-х гадоў ХХ стагоддзя» В.А. Беражная звярнула ўвагу на тыя спецыфічныя мастацкія прыёмы, якімі карысталіся мастакі слова, чыя проза адносілася да літаратуры «страчанага пакалення»: унутраны маналог (у кнігах Э. Хемінгуэя, Р. Олдынтана, Э.М. Рэмарка), спалучэнне розных часавых пластоў (творы У. Фолкнера, Т. Уайлдера), выкарыстанне «плыні свядомасці» [44, с. 11]. Далей у дысертацыі праводзілася параўнальна-тыпалагічнае даследаванне, вылучаліся рысы, што ядналі творы К. Сіманова, Ю. Бондарова, Г. Бакланова, М. Шолахава, К. Вараб'ёва, А. Адамовіча, В. Быкава са знымі раманами А. Барбюса, Р. Олдынтана, Э.М. Рэмарка, Э. Хемінгуэя і інш. Паказальна, што сучасныя расійскія літаратуразнаўцы ўсё часцей робяць літаратуру «страчанага пакалення» аб'ектам кампаратывісцкіх росшукаў, спрабуюць прасачыць тыпалагічныя і генетычныя сувязі, што яднаюць рускую і савецкую ваенную літаратуру з сусветнай.

У беларускім літаратуразнаўстве словазлучэнне «lost generation» перакладаецца як «згубленае» [45–47], «страчанае» [48; 49], «пакінутае пакаленне» [50, с. 106]. Нягледзячы на варыятыўнасць, практыка сведчыць, што тэрміны ўзаемазамяняльныя. Іх канцэптуальнае напаўненне адпавядае сучасным амерыканскай, заходнеёўрапейскай і расійскай традыцыям. Е. Лявонова, напрыклад, характарызуе літаратуру «страчанага пакалення» так: «невыпадкова пісьменнікі “страчанага пакалення” часта спалучалі ў сваіх творах ваенную фактуру з пасляваенным вопытам – сваім і, адпаведна, сваім герояў. Таму вайна вырастала ў эмблему часу, усёй цывілізацыі, становілася сімвалам рэчаіснасці ў цэлым ... Па сутнасці, гэта было пакаленне, для многіх прадстаўнікоў якога вайна так і не скончылася» [48, с. 157].

Айчыныныя навукоўцы заўважаюць недахопы некаторых трактовак тэрміна. Л.Д. Сінькова адзначае, што даследчыкі нястомна паядноўваюць творы А. Цвэйга, Ж. Дзюамеля, Р. Олдынтана, Э. Хемінгуэя і нават І. Шоў, Н. Мэйлера, Дж. Джонса, Дж. Херсі, К. Вонегута і інш. [49, с. 368]. Асноўнае пытанне, што ўзнікае перад беларускай навукай – дачыненне некаторых пісьменнікаў-сведак і ўдзельнікаў Першай сусветнай вайны (З. Бядулі, А. Гародні, М. Гарэцкага і інш.) да дадзенай плыні.

Высновы. Асэнсаванне амерыканскай літаратуры пра Першую сусветную вайну звязана з паступовым пашырэннем аб'екта даследавання. У апошнія трэці ХХ – на пачатку ХХІ стст. у поле даследчыцкага

зроку траплялі не толькі творы Дж. Дос Пасаса, У. Фолкнера ці Э. Хемінгуэя, але і аповеды людзей, якія не былі прафесійнымі пісьменнікамі; аўтараў, творчасць якіх па шэрагу прычын пэўны час знаходзілася на перыферыі літаратуразнаўчых росшукаў. З нябыту вярталіся не толькі асобныя імёны (Т. Бойд, М. Бордэн і інш.), але і цэлыя пласты дакументальна-мастацкіх крыніц. Нараджалася цікавасць да жаночай прозы, салдацкага наратыву, аповедаў вайскоўцаў. Колькаснае і якаснае павелічэнне аналізуемых тэкстаў, поруч з пераглядам асобных рыс ваеннай літаратуры ў творах, што трывала ўвайшлі ў канон амерыканскай прозы і паэзіі («Ініцыяцыя аднаго маладога чалавека», «Тры салдаты» Дж. Дос Пасаса, «Бывай, зброя!», «Салдацкі дом» Э. Хемінгуэя), прысвечанай Першай сусветнай вайне, запатрабавала класіфікацыі назапашанага. Гэта выклікала да жыцця некалькі канцэптуальна адрозных падыходаў. Працы А. Вернона і К. Гэндала даюць класіфікацыю паводле экстралітаратурных фактараў (напрыклад, наяўнасць ці адсутнасць вайсковага вопыту ў прыватнага аўтара), а кнігі С. Вотчэл, К. Нэнка, В. Сэнборна, Х. Хатчынсан – у адпаведнасці з уласналітаратурнаўчымі крытэрыямі (тэматыка, праблематыка твора, спецыфіка сюжэтабудовы і сістэмы персанажаў).

Паняцце «страчанае пакаленне» займае асаблівае месца ў сучаснай навуцы. Літаратуразнаўцы, гісторыкі, сацыёлагі з розных краін карыстаюцца ім, асвятляючы пераважна наступствы вайны. Усё часцей заўважаецца аморфны характар тэрміна. Павярхоўнае вывучэнне «страчанаці» прыводзіць да таго, што філолагі яднаюць ідэйна і тэматычна адрозную спадчыну творцаў з Еўропы і ЗША (Дж. Дос Пасаса, Р. Олдынтана, А. Барбюса, Э.М. Рэмарка і інш.). Шмат хто з навукоўцаў (Л.Р. Броер, Дж.Д. Волзэр, Е.А. Лявонава, К. Монк, Л.Д. Сінькова, В.М. Талмачоў, П.М. Топер, Ф. Янг) заўважыў разнапланавасць і пісьменніцкіх лёсаў, і кніг, якія, паводле іх апанентаў, утварылі тэматычнае адзінства.

ЛІТАРАТУРА

1. Vernon, A. *Soldiers Once and Still*. Ernest Hemingway, James Salter, and Tim O'Brien / A. Vernon. – Iowa City : University of Iowa Press, 2004. – 314 p.
2. Fussell, P. *The Great War and Modern Memory* / P. Fussell. – New York, London : Oxford University Press, 1989. – 363 p.
3. Jason, P.K. *Encyclopedia of American War Literature* / P.K. Jason, M.A. Graves, M. Schaefer. – Westport, CT : Greenwood Press, 2001. – 424 p.
4. *World War I and America. Told by the Americans who Lived It* / ed. by A. S. Berg. – New York : The Library of America, 2017. – 121 p.
5. Hutchinson, H. *The War that Used up Words. American Writers in a European Conflict, 1914–1918* / H. Hutchinson. – New York, London : Yale University Press, 2015. – 292 p.
6. Bergonzi, B. *Heroes' Twilight: a Study of the Literature of the Great War* / B. Bergonzi. – New York : Coward-McCann, 1966. – 235 p.
7. Watchell, C. *War No More. The Antiwar Impulse in American Literature, 1861–1914* / C. Watchell. – Baton Rouge : Louisiana State University Press, 2010. – 233 p.
8. Gandal, K. *War Isn't the Only Hell: A New Reading of World War I American Literature* / K. Gandal. – Baltimore : Johns Hopkins University Press, 2018. – 274 p.
9. Cooperman, S. *World War I and the American Novel* / S. Cooperman. – Baltimore : The Johns Hopkins Press, 1969. – 271 p.
10. Matthews, J.T. *American writing of the Great War* / J.T. Matthews // *The Cambridge Companion to the Literature of the First World War* / ed. by V. Sherry. – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – P. 217–242.
11. Nank, K. *World War I Narratives and the American Peace Movement, 1920–1936 : A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy* / K. Nank; Florida State University. – Florida, 2005. – 150 p.
12. Piep, K.H. *Embattered Homefronts: Politics and Representation in American World War I Novels* / K.H. Piep. – Amsterdam, New York : Rodopi, 2009. – XI–310 p.
13. Sergeant, S. *Mobilizing Sentiment: Popular American Women's Fiction of the Great War 1914–1922 : A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy* / S. Sergeant; University of Nebraska. – Lincoln, 2011. – 196 p.
14. Sanborn, W.R. *The American Novel of War. A Critical Analysis and Classification System* / W.R. Sanborn. – North Carolina : McFarland & Co, 2012. – 239 p.
15. Haytock, J. *At Home, at War. Domesticity and World War I in American Literature* / J. Haytock. – Ohio : Ohio State University Press, 2003. – 145 p.
16. Coker, C. *Men at War. What Fiction Tells Us About Conflict, from The Iliad to Catch-22* / C. Coker. – New York : Oxford University Press, 2014. – 325 p.
17. Limon, J. *Writing after the War. American War Fiction from Realism to Postmodernism* / J. Limon. – Oxford, New York : Oxford University Press, 1994. – 255 p.
18. Jones, P. *War and the Novelist: Appraising the American War Novel* / P. Jones. – Columbia : University of Missouri Press, 1976. – 260 p.
19. *Men at War: The Best War Stories of All Time* / Ed. by E. Hemingway and W. Kozlenko. – New York : Crown Publishers, 1942. – 1072 p.
20. Walsh, J. *American War Literature, 1914 to Vietnam* / J. Walsh. – New York : St. Martin's Press, 1982. – 218 p.
21. Monk, C. *Writing the Lost Generation. Expatriate Autobiography and American Modernism* / C. Monk. – Iowa City : University of Iowa Press, 2008. – 213 p.
22. Hemingway, E. *A Moveable Feast* / E. Hemingway. – New York : Dell Publishing Company, 1971. – 128 p.
23. Stein, G. *Everybody's Biography* / G. Stein. – Cambridge : Exact Change, 1993. – 319 p.
24. O'Brian, S.M. 'A, Also, Am in Michigan': Pastoralism of Mind in Hemingway's 'Big Two-Hearted River' / S.M. O'Brian // *The Hemingway Review*. – 2009. – Vol. 28, № 2. – P. 66–86.

25. Aldridge, J. *After the Lost Generation: a Critical Study of the Writers of Two Wars* / J. Aldridge. – New York : McGraw-Hill, 1951. – XV–263 p.
26. Cowley, M. *Exile's Return: A Literary Odyssey of the 1920-s* / M. Cowley. – New York : Penguin, 1994. – 354 p.
27. Cowley, M. *A Second Flowering: Works a Days of the Lost Generation* / M. Cowley. – New York : Penguin, 1973. – 276 p.
28. Young, Ph. 'The Lost Generation': War, Home, and Exile / Ph. Young // *Dancing Fools and Weary Blues: The Great Escape of the Twenties* / ed. by L.H. Broer, Jh.D. Walther. – Bowling Green, Ohio : Bowling Green State University Press, 1990. – P. 77–85.
29. Putnam, S. *Paris Was Our Mistress: Memoirs of a Lost and Found Generation* / S. Putnam. – New York : Viking Press, 1947. – 264 p.
30. Waldmeir, J. *American Novels of the Second World War* / J. Waldmeir. – The Hague, Paris : Mouton, 1969. – 180 p.
31. Старцев, А. Молодой Хемингуэй и «потерянное поколение» / А. Старцев // *Хемингуэй Э. Собр. соч. : в 4 т. – М. : Худож. лит., 1968. – Т. 1. – С. 705–716.*
32. Гиленсон, Б. «Потерянное поколение» / Б. Гиленсон // *Краткая литературная энциклопедия : в 8 т. / редкол.: А. Сурков и др. – М. : Сов. энцикл., 1968. – Т. 5. – С. 914–915.*
33. Кашкин, И.А. Эрнест Хемингуэй. Критико-биографический очерк / И.А. Кашкин. – М. : Худож. лит., 1966. – 295 с.
34. Ernest Hemingway in Context / ed. by D.A. Modellmog, S. del Gizzo. – Cambridge, New York : Cambridge University Press, 2013. – 479 p.
35. Lynn, K.S. *Hemingway* / K.S. Lynn. – Cambridge, MA, London : Harvard University Press, 1996. – 702 p.
36. Дирборн, М. Эрнест Хемингуэй. Обратная сторона праздника: первая полная биография / М. Дирборн. – М. : Эксмо, 2018. – 728 с.
37. Мулярчик, А. Потерянное поколение / А. Мулярчик // *Литературная энциклопедия терминов и понятий* / гл. ред. А. Николокин. – М. : НПК «Интелвак», 2001. – Стб. 772–773.
38. Балонova, М.Г. Проблема героя в позднем творчестве Э. Хемингуэя (40–50-е гг.) : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.03 / М.Г. Балонova; Нижегородский гос. пед. ун-т. – Нижний Новгород, 2002. – 205 с.
39. Топер, П.М. Ради жизни на земле. Литература и война. Традиции. Решения. Герои / П.М. Топер. – М. : Сов. писатель, 1985. – 656 с.
40. Зверев, А.М. Американский роман 20–30-х годов / А.М. Зверев. – М. : Худож. лит., 1982. – 256 с.
41. Стеценко, Е.А. Литература США между двумя мировыми войнами / Е.А. Стеценко // *История литературы США. Литература между двумя мировыми войнами. Т. VI, кн. 1* / редкол.: Я.Н. Засурский (гл. ред.) [и др.]. – М. : ИМЛИ РАН, 2013. – С. 12–41.
42. Толмачёв, В.М. Литература США между двумя мировыми войнами и творчество Э. Хемингуэя / В.М. Толмачёв // *Зарубежная литература XX века : учеб. для академ. бакалавриата : в 2 т. / под ред. В.М. Толмачёва. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрайт, 2014. – Т. 1 : Первая половина XX в. – С. 336–380.*
43. Похаленков, О.Е. Мотивные комплексы и повествовательные стратегии романов «потерянного поколения» в контексте военной прозы XX века : автореф. ... д-ра филол. наук : 10.01.03 / О.Е. Похаленков. – Смоленск, 2019. – 34 с.
44. Бережная, В. А. Духовно-эстетические основы литературы «потерянного поколения» и её влияние на отечественную «военную прозу» 50–80-х годов XX века : автореф. ... канд. филол. наук : 10.01.02 / В.А. Бережная; Адыгейский гос. ун-т. – Майкоп, 2005. – 22 с.
45. Баршчэўскі, Л. Беларуская літаратура і свет: ад эпохі рамантызму да нашых дзён : папулярныя нарысы / Л. Баршчэўскі, П. Васючэнка, М. Тычына. – Мінск : Радыёла-плюс, 2006. – 575 с.
46. Локун, В.І. Васіль Быкаў у кантэксте сусветнай літаратуры / В.І. Локун. – Мінск : Тэхнапрынт, 2005. – 228 с.
47. Тычына, М.П. Проза / М.П. Тычына // *Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя : у 4 т. – Мінск : Беларуская навука, 1999–2015. – Т. 2 : (1921–1941 гг.). – 1999. – С. 62–133.*
48. Лявонава, Е.А. Беларускае мастацтва слова XX ст. у еўрапейскім мастацкім кантэксте: тыпалогія, рэцэпцыя, пераклад / Е.А. Лявонава. – Мінск : БДУ, 2014. – 319 с.
49. Сінькова, Л.Д. Беларуская проза ў люстэрку ідэй страчанага пакалення, рэмаркізму / Л.Д. Сінькова // *Слова ў кантэксте часу: да 80-годдзя доктара філал. навук, прафесара А.І. Наркевіча : зб. навук. пр. / пад агул. рэд. В.І. Іўчанкі. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2009. – С. 367–373.*
50. Марозава, Т.А. Кампазіцыя мастацкага твора / Т.А. Марозава // *Уводзіны ў літаратуразнаўства : вучэб. дапам. : у 2 ч. – Мінск : БДУ, 2012. – Ч. 2 : Паэтыка. Тэорыя літаратуразнаўчага працэсу / В.П. Рагойша, М.П. Кенька, Т.А. Марозава; пад рэд. В.П. Рагойшы. – С. 102–114.*

Паступіў 31.05.2020

RESEARCH OF AMERICAN LITERATURE ABOUT THE FIRST WORLD WAR IN MODERN LITERARY STUDIES

Z. TRATSIAK

The article reviews the main scientific works devoted to American prose and poetry about the First World War. The focus is on the conceptually significant works published over the past thirty years. There are different approaches to war literature which are considered at different levels: thematic, structural, comparative, motif ones, etc. It is noted that the concept of 'lost generation' as an acquisition of American cultural studies has acquired many meanings. Their systematisation and interpretation occupy one of the central places in modern scientific research.

Keywords: American Literature, Literature about War, First World War, Lost Generation, canon.